

BISERICA și ȘCOLA.

Foiă bisericească, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 10 cor. — pe 1/2 an 5 cor.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERTIUNILOR:

Pentru publicațiile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 6 cor.; până la 200 cuvinte
8 cor.; și mai sus 10 . v. a.

Correspondențele să se adreseze Redacțiune

„BISERICA și ȘCOLA.“

Êr banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD

Scopul general al educațiunei.

I. Părerile pedagogilor celebri relative la scopul educațiunei.

Kant: „Copii se vor educa nu pentru starea actuală, ci pentru o altă stare viitoare, pe cât se poate, mai bună a genului omenesc, în conformitate cu *ideea omenimei* (starea ideală a omenimei) și cu întreaga destinațiune a acesteia.“

Fichte: „Educațiunea „veche“ a pierdut din vedere formarea *voinței*, și de oare-ce aceasta (voința) este rădăcina fundamentală a ființei omenesti, ea n'a putut să formeze pe om ca atare. Din contră, principiul suprem al „nouvei“ educațiuni este: de a forma pe elev astfel, încât el să nici nu poată voi în alt mod, decum educațiunea pretinde, ca el să voiească. Criteriul noiei educațiuni este tocmai de a fi o artă sigură și precegetată, carea are de scop a desvolta în elev o *voință* bună, firmă și ne-schimbată.“

Hegel: „Pedagogia este arta de a face pe om moral. Ea privește pe om ca o ființă naturală și ne arată calea, pe carea avem să procedăm, pentru-ca el (omul) să se renască. Educațiunea are să transformeze natura originală a omului în o altă natură mai *spirituală*, și anume așa, ca aceasta *spiritualitate* să devină o *habitudine* constantă în dînsul.“

Herbart: „Virtutea este numele pentru întregul scop al educațiunei. Ea este *ideea libertății interne*, concretizată și statornică în o persoană. Ear „*libertatea internă*“ este un raport între doi factori: *judicata* și *voința*. Sau mai precis, principiul etic al educațiunei este: „*firmitatea caracterului moral*.“

Rosenkrantz: „Spiritul omenesc este în sine liber. Dar dacă această posibilitate dată nu se realizează, spiritul nu poate fi într'adevăr liber nici pentru sine, nici pentru alții. Educațiunea este

influențarea maiorenelui asupra minorenelui, spre a-l face pe acesta capabil de a deveni om adevărat prin sine însuși. U m a n i t a t e a, ca realizarea libertății inherente și necesare spiritului omenesc, este scopul general al educațiunei.“

Waitz: „Dacă sub moralitate înțelegem totalitatea problemelor (morale), cari emanează din însași ființa omului, și se pot rezolva prin activitatea independentă a acestuia, atunci scopul educațiunei nu poate fi, decât a asigura evoluțiunea morală a vieții.“

Gräfe: „Educațiunea este mijlocitoarea între dezvoltarea naturală și cultură.“ Sub „*cultură*“ înțelegem acea stare de dezvoltare a omului, în care el este capabil și înclinat de a realiza destinațiunea sa prin activitate de sine, conștientă. Deci educațiunea este: influențarea intenționată a unui om cult asupra altui om încă necultivat, prin carea acesta primește tot sprijinul întru cultivarea de sine însuși.“

Pestalozzi: „Omul are să apară în multe (acțiuni) abil, în multe versat, în toate forte: el are să se înalțe la *demnitate internă*, și în privința esterioră, el are drept de a reclama pentru sine tot aceea, ce el este în stare de a-și apropria prin puterea și bunăvoința sa, în armonie cu demnitatea sa. Dar nici în adâncimile cele mai profunde ale existenței sale esteriore lui nu-i e permis să pearză demnitatea sa internă. Numai prin această demnitate este el în adevăr om, pe când fără ea, înceată de a mai fi. *Demnitatea internă* este și are să fie unicul scop a toată cultivarea (educațiunea) omenească. În interiorul naturei noastre există o ființă sfântă, divină, și numai prin îngrijirea și cultivarea acestei ființe se poate înălța omul la demnitatea internă a naturei sale, și numai prin ea poate el să devină în adevăr om (umanitatea curată și nobilă).“

Diesterweg: „Scopul suprem al educațiunei este: *activitatea de-sine-stătătoare* (a elevului devenit maioren) în serviciul adevărului, frumosului și binelui. Acest scop merită de a fi preferit

față de toate celelalte, căci el conține mai întâi un principiu formal: activitatea independentă, și alt principiu material: adevărul, frumosul și binele. Principiul formal cere, ca omul să nu rămână în viață pasiv și indiferent, ci prin activitate și încordare continuă să se nizeze a realiza destinațiunea sa. Ear principiul material ne arată, că adevărul, frumosul și binele au să fie idealurile vecinice, la cari are să tindă atât omul singular, cât și întreg genul omenesc, spre a-se opropia de asemănarea cu D-zeu.*

II. Scopul educațiunii în Pedagogia modernă.*)

Individul, destinat a deveni „o persoană liberă morală“, are să fie privit ca scop propriu în educațiune. El nu poate fi a servit, ca un mijloc, altor scopuri străine de persoana sa. Educațiunea îl cultivă pe om — nu pentru aceea, ca alții să poată avea un folos oare-care dela dînsul, ci — pentru-ca în prima linie el pentru sine să devină o ființă mai perfectă. Prin educațiune are să se desvolte valoarea absolută a individului, și această valoare consistă în *perfectiunea morală*, carea e totodată măsura tuturor celorlalte rezultate ale educațiunii. Prin urmare, educațiunea n'are să-și caute și să-și afle scopul său altundeva, decât numai în elev însuși. Însă când ea împrumută elevului o anumită valoare personală, îi dă această valoare nu numai pentru el însuși, ci tot odată și pentru alții. Educațiunea nu înjosește pe elev a fi un mijloc, pe care să-l poată alții întrebuința, spre bine sau spre rău, ci îl înalță, ca el să poată deveni un organ al societății morale, organ, care realizând scopul său propriu în același timp promovează și binele întregii societăți. Și apoi individul singular posedă valoarea pentru sine numai întru atâta, în cât el are valoare și pentru alții, și vice-versa. Aceste două laturi ale scopului educațiunii nu se restrîng una pe alta, ci se întregesc reciproc. Așa dar, deși educațiunea are să-și caute scopul său imediat în elev însuși, ea totuși influențează, în mod mijlocit prin realizarea acestui scop, și asupra desvoltării morale a societății întregi. Educătorul totdeauna are să lucreze pătuns de de ideea lui Karst:

„Este însuflețitor a cugeta, că natura omenească prin educațiune se va pute desvolta din ce în ce tot mai bine, și că aceasta cu timpul se va pute face în o formă amăsurată idealului omenimei. Acest cuget ne deschide un prospect senin spre un gen omenesc mai fericit în viitor!“

Educătorul să nu uite, că activitatea lui în elev însuși trebuie să-și aibă începutul, decurgerea și încheierea sa. Dacă educatorul pierde din vedere acest scop, el ușor va pute rătăci de a educa pe elevul

său mai mult ca un mijloc pentru anumite exigențe esterne, decât ca scop propriu, și prin urmare el va pute rătăci pe căi greșite și se va abate dela adevărata țintă a educațiunii; căci ori-ce scădere morală a omului singular, apare totodată ca un defect al întregului social, căruia el aparține.

Deși scopul educațiunii are să se realizeze în însași persoana elevului, acela în privința formală totuși nu coincide cu „scopul vieții omenesci“, luat în înțeles general. Aceste două scopuri se deosebesc unul de altul mai întâi în ceea ce privește timpul. Căci scopul educațiunii are să cază în periodul educațiunii și să se realizeze în acest timp: pe când despre scopul vieții, centrul cătră care au să graviteze toate cugetele, sentimentele și tendințele individului, în nici un period a vieții nu putem zice, că l-am ajuns; căci realizarea scopului vieții este condiționată de străduința neîntreruptă a individului de a înainta pe calea perfectiunii morale. Dar aceste două scopuri mai diferesc unul de altul și din alt punct de vedere, pentru-că pe când scopul educațiunii nu-l poate realiza elevul singur, ci numai influențarea educatorului întocmită după un plan bine determinat: pe atunci de scopul vieții se va pute apropria însași persoana educată a elevului, prin activitate liberă, conformă legilor morale, fără întreprinderea oare-cărei influențe esterne. Pentru consecvențele educațiunii (întru cât acestea nu-se modifică prin alți factori neatîrnători de educator) mai toată responsabilitatea cade pe educator: pecând pentru ajungerea scopului vieții elevul (devenit maioren) este singur responsabil.

Dar în privința materială, între scopul educațiunii și acela al vieții, este afinitate foarte intimă. Educațiunea tinde a educa pe elevul său spre tot aceea, spre ce el are să se educe pe sine însuși în etatea maturității. Cel mai apropiat scop al educațiunii nu poate fi altul, decât *a-l face pe elev capabil de a-se educa el însuși pe sine*, ca astfel, prin activitate liberă, el să poată realiza destinațiunea sa. Prin urmare, după conținut scopul educațiunii este identic cu scopul vieții. Și de oare-ce scopul vieții omenesci în general este libertatea morală: nici scopul educațiunii nu poate fi altul, decât a-l conduce pe elev astfel, *ca el să devină capabil de a-se decide și a lucra constant și consecvent, între toate împrejurările vieții, de sine și prin sine, conform legii morale*. Însă voința omului este liberă numai în măsura, în carea ea posedă puterea de a domina și a governa impulsunile, poftele, dorințele și pasiunile, a se ridica peste fluctuațiunile arbitralului, și de a-se înalța la unitate cu tot aceea, ce rațiunea recunoaște de: adevărat, ce inima simte ca: adevărat, ce inima simte ca: frumos și voința e datoare de a seversși ca: bine moral. De aci reiese, că voința liberă este identică cu voința lui D-zeu. Și libertatea morală conduce pe om la

*) H. R. Rüegg. „Übersichtliche Darstellung der Pädagogik“, 6. Aufl.

o viață conformă voinței lui Dumnezeu. „D-zeu în om“ și „omul în D-zeu“: aceasta este și va rămâne totdeauna scopul măreț și vecinic a toată educațiunea!

Sinodul eparchial rom. gr. or. al diecesei Aradului.

Sedința VIII.

s'a ținut la 21 Aprilie (4 Maiu) a. c. la 9 oare a. m. Președinte: I. P. S. Sa Domnul Episcop diecesan *Iosif Goldiș*, notar: Dr. Alesandru Marta.

Propunerea deputatului sinodal Augustin Boțoc — în fața raportului inspectorului școlar al tractului Boroșineu, că învățământul în acel tract ar fi în o stare foarte tristă din cauza lipsei de conștientositate a învățătorilor — face propunerea: să se ordoneze cercetare disciplinară contra întregului corp învățătoresc din tract, pe deșinduse cu rigoare casurile de indolență, tot de odată înă să se estindă cercetarea și contra inspectorului școlar, iar rezultatul să se comunice procsimei sesiuni sinodale: — propunerea se predă comisiunii școlare.

Unmează referada comisiunii epitropești. Raportor Sava Raicu. Raportul senatului epitropesc al Consistorului din Arad se primește în general.

În deșbaterea specială a raportului, punctul II., relativ la instituirea referenților ajutători provisorii: aceasta se ia la cunoștință; Sinodul își exprimă prin sculare condolența pentru moartea fostului funcționar consistorial Romul Roșescu, iar chestiunea instituirii unui post stabil de referent ajutător și adjunct-contabil: se transpun comisiunii organizătoare.

La punctul III, relativ la restanțele dărilor publice ale preoților: sinodul avisează Consistorul la executarea rigoroasă a dispozițiilor anterioare pentru achitarea dărilor publice din partea preoților.

La punctul IV, relativ la investirea capitalelor bisericesti în realități: se ia la cunoștință.

La punctul V, relativ la censurarea raticiniilor bisericesti; ia la cunoștință raportul; avisează însă totodată Consistorul, încât pentru protopopiatul Aradului, care nu a dat nici un raport, să ia măsurile regulamentare de lipsă ca și acest protopopiat să corespundă obligamentelor de asemenea natură.

La punctul VI, relativ la preliminarele bisericesti, culturale și fundamentale, comisiunea propune: luarea măsurilor coercitive contra neglijenților; iar la contra-propunerea deputatului Ioan Papp (protosincel): sinodul fără observare ia la cunoștință punctul acesta al raportului.

La punctul VII, relativ la asigurarea obligațiilor fondurilor bisericesti, școlare și fundamentale de prin parochii: Sinodul îl ia la cunoștință.

La punctul VIII, relativ la ștergerea sumelor neincasavere, comisiunea propune, iar sinodul ia la cunoștință, că pe viitor conspectul sumelor șterse să le invedereze separat de cele propuse spre ștergere.

La punctul IX, relativ la datele statistice sumarii, comisiunea propune, iar sinodul le ia la cunoștință.

Comisiunea epitropească anunță revesuirea socoților consistoriale și deplina lor consonanță cu conspectele: sinodul ia la cunoștință.

Se cetește conspectul despre Starea fondurilor și fundațiilor administrate de Consistorul din Arad, după care:

I. Fondul general diecesan:

Starea fondului gen. la finea anului 1898		
face	20.039 fl. 57	cr.
Întratele anului 1899	58.552 fl. 07	cr.
	La olaltă 78.591 fl. 64	cr.
Eșitele anului 1899	55.167 fl. 25 ¹ / ₂	cr.
Starea la finea anului	23.424 fl. 38 ¹ / ₂	cr.

și constatându-se, că nu s'a satisfăcut concluzelor sinodale 51/1898 și 52/1899, la propunerea comisiunii: Sinodul îndrumă Consistorul la executarea acestor concluze, relative la incasarea sidosiei restante.

II. Fondul instruct episcopesc:

Starea fondului la finea anului 1898	6723 fl. 01	cr.
Venitul prescris pe 1899	241 fl. 64	cr.
	La olaltă 6964 fl. 65	cr.
Eșitele anului 1899	264 fl. 81	cr.
Starea la finea anului	6699 fl. 84	cr.

Sinodul ia la cunoștință.

III. Fondul seminarial:

Starea fondului la finea anului 1898	39.499 fl. 74	cr.
Venitele în 1899	9373 fl. 37	cr.
	La olaltă 48.873 fl. 11	cr.
Eșitele anului 1899	9120 fl. 12	cr.
Starea la finea anului	39.752 fl. 99	cr.

IV. Fondul ajutoarelor școlare învățătoresți:

Starea la finea anului 1898	46.822 fl. 98	cr.
Venitele pro 1899	1960 fl. 53	cr.
	La olaltă 48.783 fl. 51	cr.
Eșitele anului	2531 fl. —	cr.
Starea la finea anului	46.252 fl. 51	cr.

Sinodul ia la cunoștință îndrumând Consistorul să incaseze tacele restante dela învățători.

V. Fondul capelei Arad-Gaiu:

Starea la finea anului 1898	295 fl. 37	cr.
Venitele pe 1899	14 fl. 79	cr.
	La olaltă 310 fl. 16	cr.
Eșitele anului 1899	42 fl. 50	cr.
Starea cu finea anului	267 fl. 66	cr.

VI. Fondul bibliotecii preparandiale:

Starea cu finea anului 1898	748 fl. 25	cr.
Venitele anului 1899	37 fl. 85	cr.
	La olaltă 786 fl. 10	cr.
Eșitele anului 1899	— fl. —	cr.
Starea cu finea anului	786 fl. 10	cr.

VII. Fondul sinodal congresual:

Starea cu finea anului 1898	10.185 fl. 38	cr.
Venitul anului 1899	656 fl. 26	cr.
	La olaltă 10.841 fl. 64	cr.
Eșitele anului 1899	118 fl. 89	cr.
Starea cu finea anului	10.722 fl. 75	cr.

VIII. Fundațiunea „Patriciu Popescu“.

Starea cu finea anului 1898	550 fl. 69	cr.
Venitul anului 1899	27 fl. 85	cr.
	La olaltă 578 fl. 54	cr.
Eșite	— fl. —	cr.
starea cu finea anului	578 fl. 54	cr.

IX. Fundațiunea Iosif Popoviciu-Paffy.

Starea cu finea anului 1898	15.266 fl. 73 cr.
Venite pe 1899	931 fl. 62 cr.
	<u>La olaltă 16.198 fl. 35 cr.</u>
Eșitele anului 1899	612 fl. 51 cr.
Starea cu finea anului	15.55 fl. 84 cr.

X. Fundațiunea Foray din Soborșin.

Starea la finea anului 1898	967 fl. 09 cr.
Venitele anului 1899	46 fl. — cr.
	<u>La olaltă 1013 fl. 09 cr.</u>
Eșitele anului 1899	12 fl. 60 cr.
Starea la finea anului 1000	fl. 49 cr.

XI. Fund. contelui Almássy (Chitighaz).

Starea la finea anului 1898	1738 fl. 43 cr.
Venitele anului 1899	86 fl. 09 cr.
	<u>La olaltă 1824 fl. 52 cr.</u>
Eșitele anului 1899	87 fl. 73 cr.
Starea cu finea anului	1736 fl. 79 cr.

XII. Fund. Gavril Faur (Oradea-mare).

Starea la finea anului 1898	7616 fl. 19 cr.
Venitul anului 1899	336 fl. 15 cr.
	<u>La olaltă 7952 fl. 34 cr.</u>
Eșitele anului 1899	240 fl. — cr.
Starea la finea anului	7712 fl. 34 cr.

XIII. Fondul diecesan de asigurare.

Starea la finea anului 1898	41.724 fl. 07 cr.
Venitul anului 1899	9751 fl. 69 cr.
	<u>La olaltă 51.475 fl. 76 cr.</u>
Eșitele anului 1899	1248 fl. 56 cr.
Starea la finea anului	50.227 fl. 20 cr.

XIV. Fondul gimnasial.

Starea la finea anului 1898	8602 fl. 06 cr.
Venitul anului 1899	435 fl. 47 cr.
	<u>La olaltă 9037 fl. 53 cr.</u>
Eșitele anului 1899	— fl. — cr.
Starea la finea anului	9037 fl. 53 cr.

XV. Fund. Teodor Papp din Cheches.

Starea la finea anului 1898	66.715 fl. 74 cr.
Venitul anului 1899	7042 fl. 80 cr.
	<u>La olaltă 73.758 fl. 54 cr.</u>
Eșitele anului 1899	6184 fl. 76 cr.
Starea la finea anului	67.573 fl. 78 cr.

XVI. Fund. Ana Popoviciu-Ebesfalvi.

Starea la finea anului 1898	6259 fl. 15 cr.
Venitul anului 1899	650 fl. — cr.
	<u>La olaltă 6909 fl. 15 cr.</u>
Eșitele anului 1899	481 fl. 96 cr.
Starea la finea anului	6427 fl. 19 cr.

XVII. Fund. Elena Ghiba-Birta.

Starea la finea anului 1898	61.581 fl. 78 cr.
Venitul anului 1899	3081 fl. 93 cr.
	<u>La olaltă 64.663 fl. 71 cr.</u>
Eșitele anului 1899	1941 fl. 70 cr.
Starea la finea anului	62.722 fl. 01 cr.

XVIII. Fondul de pensiune pentru funcționari și profesori.

Starea la finea anului 1898	38.701 fl. 95 cr.
Venitele anului 1899	3306 fl. 73 cr.
	<u>La olaltă 42.008 fl. 68 cr.</u>
Eșitele anului 1899	437 fl. 23 cr.
Starea la finea anului	41.574 fl. 45 cr.

Sinodul le ia toate acestea la cunoștință.

XIX. Fondul clerical.

Starea la finea anului 1898	428.650 fl. 85 cr.
Venitul anului 1899	34.137 fl. 61 cr.
	<u>La olaltă: 462.788 fl. 46 cr.</u>
Eșite le anului 1899	36.482 fl. 25 cr.
Starea la finea anului 1899	426.306 fl. 21 cr.

Socoata acestui fond se restituă, comisiunei.

XX. Fondul școlar preparandial și aucta școlară.

Starea la finea anului 1898	45.951 fl. 20 cr.
Venitul anului 1899	2941 fl. 43 $\frac{1}{2}$ cr.
	<u>La olaltă: 48.892 fl. 63$\frac{1}{2}$ cr.</u>
Eșitele anului 1899	2469 fl. 82 cr.
Starea la finea anului	46.422 fl. 81 $\frac{1}{2}$ cr.

Se ia la cunoștință.

XXI. Fundațiunea Balla.

Starea la finea anului 1898	12.742 fl. 70 cr.
Venitul anului 1899	888 fl. 77 cr.
	<u>La olaltă 13.581 fl. 47 cr.</u>
Eșitele anului 1899	514 fl. 32 cr.
Starea la finea anului	13.067 fl. 15 cr.

Se iau la cunoștință.

XXII. Fondul preoțesc.

Starea la finea anului 1898	351.864 fl. 18 cr.
Venitul anului 1899	49.691 fl. 86 cr.
	<u>La olaltă 401.056 fl. 04 cr.</u>
Eșitele anului 1899	27.384 fl. 28 cr.
Starea la finea anului	373.671 fl. 76 cr.

La propunerea comisiunei: Sinodul ia la cunoștință aceste socoți și îndrumă Consistorul să eșecute conclusele sinodale Nr. 54/898 XXI. p. 2 și Nr. 51/899 XXII, raportând sesiunei viitoare.

XXIII. Depozite la Cassă.

Starea la finea anului 1898	79.542 fl. 26 cr.
Venitele anului 1899	7.640 fl. 69 cr.
	<u>La olaltă 87.182 fl. 95 cr.</u>
Eșitele anului 1899	9.503 fl. 93 cr.
Starea la fond. anului	77.679 fl. 02 cr.

XXIV. Capitalul Comunetor micste.

Starea la finea anului 1898	14.688 fl. 55 cr.
Venitul anului 1899	757 fl. 99 cr.
	<u>la olaltă 15.446 fl. 54 cr.</u>
Eșitele anului 1899	492 fl. 19 cr.
Starea la finea anului	14.954 fl. 35 cr.

XXV. Pretensiuni dubioase de sub proc. com. Caransebeș.

Starea la finea anului 1898	4831 fl. 02 cr.
Venitele anului 1899	76 fl. 60 cr.
	<u>La olaltă 4907 fl. 62 cr.</u>
Eșitele anului 1899	— fl. — cr.
Starea la finea anului	4907 fl. 62 cr.

La propunerea comisiei: sinodul le ia la cunoștință.

XXVI. Fond. episc. Ioan Mețianu.

Starea la finea anului 1898	— fl. — cr.
Venitul anului 1899	24.286 fl. 59 cr.
Eșitele anului 1899	10.427 fl. 56 cr.

Starea la finea anului 13.859 fl. 03 cr.

Referitor la rațiociniul acestei fundații, considerând că fundația constă din tipografia diecesană cu toate ajustamentele și pretensiunile ei, și că valoarea reală a acesteia se va ști numai după sevârșirea licvidării în sensul concluderii sinodal 49/899, ceea ce încă n'a avut loc: la propunerea comisiei, sinodul restituie consistorului rațiociniul, avizându-l că a satisface provocatului conclud.

XXVII. Fund. Faur din Lipova

Starea la finea anului 1898	1539 fl. 15 cr.
Venitele anului 1899	— fl. — cr.
	la oialtă 1539 fl. 15 cr.
Eșitele anului 1899	— fl. — cr.

Starea la finea anului 1539 fl. 15 cr.

XXVIII. Fund. George Popa de Teiuș Galșa.

Starea la finea anului 1898	1050 fl. 48 cr.
Venitul anului 1899	— fl. — cr.
	la oialtă 1050 fl. 47 cr.
Eșitele anului 1899	— fl. — cr.

Starea la finea anului 1050 fl. 47 cr.

Se iau la cunoștință.

Referitor la socoțile Sf. Mănăstiri Hodoș-Bodrog, de pe 1898, comisiunea propune luarea lor la știre și prezentarea socoților din 1899 la sesiunea sinodală prociună deodată cu cele din 1900, având să fie provezute cu documente. Deputatul Aug. Hamsea susține, că aceste sunt redigee în sensul declaratorului illiric; deputații M. Velicic și V. Mangra cer redigeearea lor în sensul dispozițiilor anterioare și în conformitate cu statutul organic — povézute cu documente. Sinodul le ia spre știre îndrumând Consistorul să îngrijească, ca pe viitoarea sesiune sinodală deodată cu socoțile anului 1900 să se prezenteze și socoțile anului 1899 provezute cu documente.

Socoțile alumneului din Timișoara de pe anii 1897/8 și 1898/9: se iau la cunoștință.

Relativ la jalba protopopului Aradului, Moise Bocșan, că a fost preterat în oficial său prin directa corespundare a Consistorului cu parochiile lui sub.nanuete, sinodul aduce concludul: ca protopopul M. Bocșan să fie restituit în drepturile sale administrative, în cât e capabil a-și împlini datorințele, în cas contrar să se iee măsuri pentru absolvarea lui de oficiu.

Urmează referada comisiei epitropoști asupra raportului epitropesc al Consistorului din Oradea-mare. Raportul George Popovicu. Raportul se primește în general.

I. Socoțile fundației „Zaharia Mihoc”, ca neesacte se restituiesc pentru îndreptare.

II. Fundația Gergiu Lazar și soția Hermina.

Starea la finea anului 1898	1273 fl. 52 cr.
Interese și dividende dela „Victoria”	18 fl. 71 cr.
	La oialtă 1352 fl. 23 cr.

III. Fundația Teodor Oancea.

Starea la finea anului 1898	678 fl. 83 cr.
Interese dela „Victoria” pe 1899	34 fl. 32 cr.
	La oialtă 713 fl. 15 cr.

Sinodul le ia la cunoștință.

Protopopul Teodor Filip (Peșteș) cere ștergeroa sumei de 39 fl., provenită din publicarea concurselor din oficiu. Sinodul incuviințează cererea.

La rugarea asesorului referent Ioan Groza (Oradea-mare) pentru un adaus personal de 300 fl., comisiunea propune respingerea rugării, iar la contra-propunerea deputatului Romul Ciorogariu, sinodul decide: fără a judeca în viitor, de asta-dată să i-se dee 300 fl. din economisările făcute prin vacanța vicariatului.

Raporteză mai departe comisiunea, că nu s'au prezentat socoțile fundației „Zsiga” și nici nu sunt aprobate dela 1896/7 până azi; deci propune iar Sinodul decide, ca: Consistorul să recerce senatul fundației pentru susținerea socoților. Deputatul Florian Duma ține, că senatul e dator a da socoată episcopului numai, nu și sinodului. Dr. N. Ocu sprijinește propunerea comisiei pe temeiul literilor fundaționale și a statutului organic; Sinodul îndrumă pe Consistor a somă senatul fundației să subștearnă sinodului socoțile fundației conform concludului sinodal Nr. 51, punct c) din anul 1899 sub răspundere personală.

Sedința se ridică la ora 1 d. m.

Archiepiscopul și Metropolitul ANDREIU Baron de ȘAGUNA.

(Discurs de recepțiune rostit la 13/26 Martie 1900 de P. S. Sa Episcopul Nicolae Popea în ședința solemnă a Academiei române sub președința M. S. Regelui Carol.)

(Continuare.)

Restaurându-se mitropolia după un secol și jumătate de umilință, de apunere chiar; efectuându-se despărțirea Bisericii române de cea serbească, cu care până aci ea eră incurcată într-o legătură nenaturală; recunoscându-se în fine autonomia și independența Bisericii române ortodoxe pe deplin din partea Statului și garantându-se aceste recerințe esențiale prin legea țării: nu mai rămăsese de făcut decât ca, prin o organizare corespunzătoare, să se pună coroana edificiului întreg bisericesc, și astfel Biserica, în deplinătatea libertății sale constituționale, să prospereze, înflorind din zi în zi pentru toți timpii. Aceasta încă se făcu prin legea fundamentală, prin „Statutul organic”, ce se aduse în Congresul bisericesc național din 1868, convocat de Mitropolitul Șaguna la Sibiu, îndată după inarticularea mitropoliei în legile țării în Dieta din Budapesta, unde, în Casa magnaților, tot el o apăruse.

Bucuria, ce strălucia pe fața bătrânului Mitropolit și satisfacțiunea ce o simția el în sufletul său la deschiderea acestui prim Congres nu se pot descrie. Memorabila lui cuvântare la deschiderea Congresului se începe astfel:

„Înoește-te, înoește-te, noule Ierusalime, că ți-a venit ție iarăși lumina, și mărirea Domnului peste tine a răsărit. Aceasta casă Tatăl o a zidit; această casă Fiul o a întărit; această casă Duhul sfânt o a înnoit.

Cu aceasta cântare bisericească, care o cântăm în fie-care an în 13 Septembrie, când serbăm amintirea înnoirii bisericii de la mormântul Domnului, — cu această cântare bisericească, zic, vă salut pe Domniile-Voastre astăzi, când noi, ca membri ai nou refăcătoarei noastre mitropolii române de religia greco-răsăriteană din Ungaria

și Ardeal, întâia oară ne-am adunat în Congresul nostru bisericesc național . . . Dară astăzi, când ți-a venit ție, noule Ierusalime, iarăși lumina și mărirea Domnului peste ține a răsărit — depun cu desăvârșită odihnă sufletească toată competența legislativă și administrativă a Bisericii noastre naționale în mâinile Congresului present și ale întregii noastre provincii mitropolitane scl.“

Iată faptă nobilă, faptă rară, ce puține exemple își va fi mai aflând în istoria popoarelor! Mitropolitul Șaguna, nesilit de nimeni, din propriul său îndemn, depuse puterea administrativă și legislativă în mâinile Congresului.

Și Congresul încă secundă din parte-și la bucuria Mitropolitului său, dându-i o adresă foarte frumoasă de mulțumită pentru luptele, ostenețele și sacrificiile sale multe și grele de uriaș, ce le aduse pe altarul Bisericii naționale. În urma acestei adrese, prea veneratul Mitropolit, adânc mișcat de cuvintele de recunoștință ce i se adresară, din nou luă cuvântul și, între lacrimi duioase, ca și cum ar fi prevăzut că i se apropie sfârșitul vieții glorioase, mai rosti încă câte-va cuvinte pătrunzătoare, zicând:

„Nu voi, Domnilor, nici cu prilejul acesta să ostănesc atențiunea domniilor voastre, deci fie-mi iertat a zice numai: că efectul lucrărilor noastre mai departe atârână de la d-voastre! Aș dori să vă spun multe în momentele acestea de despărțire, esența acestora însă este: să fiți rîvnitori legii, să dați sufletele voastre pentru legătura părinților voștri; aduceți-vă aminte de lucrările lor, cari le-au făcut întru generațiunile lor, ai căror următori suntem noi, și veți lua mărirea mare și nume etern. Amin !¹⁾“

Dară nu numai în afară, față cu regimul politic și cu jurisdicțiunile bisericești străine, luptă Șaguna pentru libertatea, autonomia și egala îndreptățire a Bisericii sale, ci și în lăuntru acesteia în toate direcțiunile chemării sale arhiericești, pentru a-i procură buna stare spirituală și materială. El ridică clerul și poporul, ambele decăzute, la gradul de cultură și la demnitatea ce le compete; el restaură ordinea și disciplina în cler și peste tot în Biserică; el restituie vaza Bisericii, care se perduse și se călcăse de tot în picioare în timpurile de suferințe.

Și știind el că spre acest sfârșit se cer mijloace materiale înainte de toate, încă de timpuriu se îngrijă în această privință în două moduri: în sus cătră regim, și în jos cătră poporul eparchial. În modul prim se îngrijă el că, pe basa egalei îndreptățiri, ceru de la regim din vistieria Statului ajutoare și dotațiuni corespunzătoare pentru Biserică, și anumit: pentru Consistor, pentru Seminar și pentru preoțimea și învățătorii eparchiali și pentru toate ramurile și pentru toate recerințele bisericești și școlare ale eparchiei ardelenne, până și pentru cantori și clisieri, în asemănare cu ai altor confesiuni din țeară. Nenumărate sunt suplicile lui așternute la regim în privința aceasta, răzimate toate pe egala îndreptățire, pe fidelitatea și alipirea către Tron și pe sacrificiile credincioșilor.

„Maiestate! — zicea el în o reprezentațiune — toate cele-lalte Biserici din țeară se bucură; numai Biserica noastră oftează în profundă intristare. Numai noi nu ne putem ridică ochii întru bucurie; numai noi trebuie să simțim în toate zilele că religiunea noastră este numai suferită, Biserica noastră înapoiată.“ Și mai încolo: „Maiestate Prea Înaltă! Noi suferim o durere nespūsă. Biserica noastră predică principiul așa de curate ca ori-care din celelalte. Biserica și școala noastră cresc Maiestății Tale sudiți nu mai puțin credincioși și supuși Statului, nu mai puțin harnici și de omenie decât cele-lalte religiuni. Biserica noastră și fii ei credincioși au stat pe lângă cauza împărătească cu credință tare, neclătită. Ei au susținut pe câmpul de luptă proba de foc cu bărbăție. Ei nu permit a fi întrecuți în credință, ascultare și sacrificii de nici un popor al Monarchiei. Și acești fii jalesc, căci Biserica lor se bucură de mai puține drepturi decât ori-care dintre cele-lalte din țeară.“

(Va urma.)

Cartea circulară

a unei sfinte sobornicești și apostolești Biserici.

(Continuare și fine.)

§. 20. Credința noastră, fraților, a luat început, nu dela oameni, și nu prin om — ci prin descoperirea lui Isus Christos, carea au propovăduit-o Dumnezeștii Apostoli, au întărit-o SS. Soboarē a toată lumea, o au predat lumii după cum au primit-o învățătorii cei mari și înțelepți, o au pecetluit cu sângele lor SS. Mucenici. De ne vom ține dară de mărturisirea, carea am primit-o noi curată dela atâția bărbați lăpădând toată înoirea ca o suflare diavolească, cel ce primește cele nouē (învățători), precunoaște ca nedesăvârșită a fi credința cea dreptcredincioasă lui dată. Însă fiind dēnsa acum deplin descoperită și pecetluită, nu îngădue mai mult nici scādere, nici adaugere sau alta careva schimbare, și cei ce îndrăznesc ori ce dintru aceasta a face sau a sfātuî, sau a cugetă, sau a lăpădă dela credința lui Christos: s'a supus de bunavoie anatemei celei vecinice pentru hula împotriva Duchului Sfânt, căci prin aceea unul ca acesta pare că ar zice, că Duchul Sfânt a grăit nedesăvârșit în scripturi și în soboarele a toată lumea. Aceasta înfricoșată anatema, fraților și fii întru Christos iubiți, nu o rostim noi acum, ci au grăit-o mai 'nainte de toți Mântuitorul nostru (la Matei c. 12. v. 32): „Cel-ce hulește asupra Duchului Sfânt, nu se va erta lui nici în veacul acesta, nici în cel viitor.“ Dumnezeescul Pavel așa a zis (Galateni c. 1. v. 6): „Mē minunez, că așa de îngrabă vă îndepărtați dela cel ce v'a chemat pe voi la darul lui Christos — la alta evanghelie, carea nu e alta, fără numai sunt unii, cari vă smintesc pre voi, voind să restoarne evanghelia lui Christos. Însă de am vesti noi, sau inger din ceriu, alta evanghelie vouē de cum v'am vestit eu vouē — anatema să fie.“ — Aceasta rostiră și cele 7 soboarē a toată lumea și toată ceata purtătorilor de D-zeu părinți. Și așa toți cei ce cugetă

1) A se vedé protocolul Congresului din acel an.

inoiri, eres s'au rescoală, de bună voie se îmbrăcară, după cuvintele cântărețului de Psalmi (Ps. 108 v. 17) *întru blăstem ca întru o haină*, de ar fi și papi sau patriarhi, sau clerici sau mireni, încă de ar fi și un inger din ceriu — și ei să fie anatemă, „*de ve va vesti vouă alta evanghelie, de cum ați primit.*”

Așa au judecat Părinții nostri, păzind cuvintele cele de suflet mântuitoare ale lui Pavel, și au rămas tari, neclățiți întru credință, după ce o au primit, o au păstrat pe dânsa neschimbată și curată în mijlocul multor eresuri și ni-au predat-o de tot întreagă și nevătămă, precum a isvorit ea din gurile slujitorilor celor dintâi ai Cuvântului. Așa judecând și noi, o vom preda fiitoarelor genunchi deplin așa, precum o am primit fără toată schimbarea, ca și dânsese, asemenea nouă, să poată grăi nerușinat și fără de împedecare despre credința celor mai 'nainte de dânsii.

§. 21. După aceasta, fraților și preaiubiților fii întru Domnul, curățind sufletele noastre, precum zice Apostolul: „*întru ascultarea adevărului* (I. Petru c. 1. v. 22), *să înțelegem prin ascultare, ca să nu cădem nici când*” (Evrei 2. v. 1) căci credința cea mărturisită de noi este nerușinată. Dânsa este predată în evanghelie prin gura Domnului nostru, mărturisită de SS. Apostoli și prin SS. șapte Soboare a toată lumea propovăduită în toată lumea, mărturisită prin înșiși vrășmașii ei, cari mai 'nainte de îndepărtarea lor dela dreapta credință în eres, au mărturisit aceasta credință, sau ei singuri, sau părinții, sau strămoșii lor; după mărturisirea istoriei a învins ea (credința ortodoxă răsăriteană) toate eresurile, cari au năvălit și năvălesc asupra ei, precum vedeți până la vremea de acum! SS. Părinți ai nostri cei dumnezești, mai 'nainte de noi necurmat urmând unul altuia, începând dela Apostoli și dela cei de Apostoli rânduiți până la vremea de acum, alcătuesc un lanț neîntrerupt și, ținându-se mână în mână, inchipuesc îngrădire sfințită, a careia ușă este Christos, unde paște toată turma dreptcredincioasă pe câmpiile cele roditoare ale tainicului Edem, iar nu pe cărări strimbe, precum grăește Fericirea (la foia 7 rând 12).

Biserica noastră ține tecsturile cele neștirbite și nestricate ale Sfintei Scripturi, Testamentul vechiu în întoarcere chiară și adevărată, iar cel Nou în însuși original; sfințitoarele lucrări ale Tainelor deosebi a Liturgiei; într'ânsa sunt aceleași însăși luminate și pătrunzătoare (dovezi), precum sunt prin Apostoli predate. Nici unul dintre alte popoare, nici o altă comunitate creștină nu se poate lăuda cu SS. Iacov, Vasile și Gură-de-aur, cu cele șapte soboare a toată lumea; acești șapte stâlpi a casei înțelepțunii au fost adunate la noi; Biserica noastră păzește originalele sfințelor hotăriri a acestora, păstorii ei — cinstita preoțime și ceata călugărească — păzesc pășirea cea veche și nesmintită a veacurilor celor dintâi a creștinătății întru prețuirea cetii sale, în

chipul vieții, până la prostimea vestmintelor. Întru adevăr în aceasta sfântă îngrădire (Biserica) necurmat s'au virit și se viresc, precum vedem, *lupi răpitori*, după zicerea Apostolului, ceea ce dovedește, cumcă într'ânsa se afla mieluseii cei adevărați ai căpeteniei păstorilor. Însă ea totdeauna a cântat și cântă: „*Încunjurându-mă m'au încunjurat și în numele Domnului m'am împotivit lor.*” (Psalm. 117 v. 11).

Să pomenim încă o împrejurare, deși măchnitoare, carea însă poate lămuri și dovedi adevărul cuvintelor noastre: Toate popoarele creștine, cari numai cred astăzi în numele lui Christos, nescotând afară nici însuși Apusul, nici însași Roma, precum ne este aceasta cunoscut din însămnarea papilor celor dintâi, au învățat adevărata credință alui Christos dela SS. înainte mergătorii și Părinții nostri; însă acum oamenii vicleni, dintre carii mulți au fost Păstori și Archipăstori ai pomenitelor popoare, vai! îndrezniră din ale lor triste înțelepțiri și ereticești păreri a strica dreapta credință a acelor popoare, precum mărturisește nemincinoasa istorie și precum a spus înainte Apostolul Pavel.

§. 22. Se cunoaște dară din aceste, fraților și fiilor nostri cei sufletești, ce dar mare a arătat D-zeu în Biserica noastră drept credincioasă și într'una sfântă, sobornicească și apostolească Biserica sa, carea, ca o Maică și mireasă credincioasă mirelui său, ne crește pre noi ca să fim bine răspunzători *despre nădejdea noastră* (I. Petru c. 3. v. 15). *Cu ce vom răsplăti dară noi păcătoșii — Domnului pentru toate cele ce ne-a dat nouă?* Cel ce este neimpuținat întru bunătățile sale, Domnul și Dumnezeuul nostru, carele ne-a agonisit pe noi prin însuși sângele său, nimic nu poștește dela noi, fără numai aplecarea noastră din sufletul și din toată inima către sfânta credință a părinților cea nedesrădăcinată, aplicare și dragoste către Biserica dreptcredincioasă, carea ne-a născut pe noi a doua-oară, nu prin stropirea cea nou-iscodită, ci prin dumnezeasca baie a botezului apostolesc, carea ne nutrește pe noi după vecinica așezare a Mântuitorului nostru cu însuși cinstit trupul lui, adăpându-ne pe noi îndurat, ca o maică adevărată cu cinstit sângele lui, care l'a vârsat pentru mântuirea noastră și a toată lumea. Și așa să o cuprindem pre dânsa întru inchipuire ca puii pe maica lor, ori unde ne-am afla, la meazănoapte ori la meazăzi, la răsărit ori la apus; să îndreptăm privirea și gândurile noastre spre D-zeu și spre strălucita vecie și bunătatea ei, să ne prindem cu amândouă mâinile de prea luminata cămașa ei, întru carea a îmbrăcat-o cu prea cinstitele sale mâni mirele ei cel frumos în bunătate, când o a mântuit pre dânsa de robia păcatului și a făcut-o mireasă vecinică șieși. Să simțim întru sufletele noastre simțirile cele mântuitoare ale maicii cele iubitoare de fii săi, și a fiilor celor ce iubesc pe maica lor când se sirgnesc răpitorii cei îndrăzneți și rău-gânditori

sau a o cumpătă la robie, sau a-i smulge din brațele cele de mamă ale ei. Deci să nutrim întru noi aceasta simțire — clericii și mirenii — mai ales atunci, când vrășmașul cel sufletesc al mântuirii noastre punându-ne înainte îndemnări amăgitoare (foaia 11. rând 2—25), întrebuintează mijloace rele și umblă pretotindenea, după cuvintele fericitului Petru, *căutând pe cine să înghiță, și când pe aceeași cale, pe carea umblăm noi în pace și fără răutate întinde cursele sale cele viclene.*

§. 23. *Dumnezeul Păcii, carele a rădicat din morți pe păstorul cel mare al oilor (Evrei c. 13. v. 23) carele nu va dormita, nici va adormi păzind pe Israel, să îngrădească inimile și gândirile voastre, și să îndrepte pașii voștri spre tot lucrul bun!*

Rămâneți sănătoși bucurându-Vă în Domnul.

În anul 1848 luna lui Maiu ziua 6.

Antim, cu mila lui D-zeu Archiepiscopul Constantinopolului — a Romei nouă, și a toată lumea Patriarch întru Christos D-zeu prea iubit frate și rugătoriu lui Dzeu.

Ieroteiu, cu mila lui D-zeu Patriarchul Alesandriei și a tot Egiptul, întru Christos Dzeu prea iubit frate și rugătoriu lui Dzeu.

Metodie, cu mila lui Dzeu Patriarchul cetății celei mari și dumnezești a Antiochiei și a tot Răsăritului, întru Christos Dzeu prea iubit frate și rugătoriu lui Dzeu.

Chiril, cu mila lui D-zeu Patriarchul Ierusalimului și a toată Palestina, întru Christos Dzeu prea iubit frate și rugătoriu lui Dzeu.

Preaosfințitul Sinod al Constantinopolului: Episcopul Chesariei: Paisie, Eppul Efesului: Antim, Eppul Iracliei: Dionisie, Eppul Chizicului: Ioachim, Eppul Nicomediei: Dionisie, Eppul Chalcedonului: Ieroteiu, Eppul Ierului: Neofit, Eppul Adrianopolului: Gerasim, Eppul Neochesareei: Chiril, Eppul Berriei: Theoclit, Eppul Pisidiei: Meletie, Eppul Smirnei: Atanasie, Eppul Melenicului: Dionisie, Eppul Sofiei: Paisie, Eppul Limnosului: Daniil, Eppul Drinapolului: Pantelemon, Eppul Ersechiei: Iosif, Eppul Bodenului: Antim.

Preaosfințitul Sinod al Antiochiei: Episcopul Arcadiei: Zaharie, Eppul Emesiei: Metodie, Eppul Trifoniei: Ioanichie, Eppul Laodicheiei: Artemie.

Preaosfințitul Sinod al Ierusalimului: Episcopul Petriei: Meletie, Eppul Viteemului: Dionisie, Eppul Gazei: Filimon, Eppul Neapolei: Samuil, Eppul Sevastiei: Tadeu, Eppul Filadelfiei: Ioanichie, Eppul Tavorului: Ieroteiu.

CALINDARIUL BISERICESC.

Luni, 15 Maiu. Prea cuv. păr. Pahomie cel mare; prea cuv. păr. Ahilie.

Marti, 16 Maiu. Cuv. păr. Teodor cel sfințit, ucernicul lui Pahomie.

Mercuri, 17 Maiu. Sf. Apostol Andronic și Iunia, de care pomonește apostolul Pavel în epistola sa Cătră Romani, zicând: „Spuneți închinăciune lui Andronic și Iuniei rudelor mele și soților mei în robie, cari sunt vestiți între apostoli, cari și mai înainte de mine au fost în Christos.”

Joi, 18 Maiu. Sf. mucenici Petru, Dionisie, Teodot, Andreiu, Pavel, Venedim, Paulin, Iraclie și Cristina fecioara.

Vineri, 19 Maiu. Sf. mucenic Patrichie, episcopul Prusiei, și cei împreună cu dânsul Acachie, Menandru și Polien.

Sâmbătă, 20 Maiu. Sf. mucenic Talaleu.

Duminică, 21 Maiu. Sfinții mari împărați și întocmai cu apostolii Constantin și Elena.

D I V E R S E.

* **Examinele de calificațiune învățătorească** se vor ținea după următorul program: în 13/16. Iunie scripturistica, în 14/27 și 15/28 verbala. Petițiunile au să fie înaintate până la 7/20 Iunie, cele ce vor intra mai târziu nu se vor lua în socotintă. Toțodată se atrage atențiunea candidatelor de învățătoare, provăzute cu testimoniu de calificațiune în regulă, cari însă până acum nu au avut aplicație, să-și insinue la Consistor disponibilitatea, ca în cas de lipsă să fie substituite.

* **Referent școlar** la Consistorul archidieceșan a fost ales în ședința consistorului ținut sub președința I. P. S. Sale Ioan Mețianu în Sibiu, d. Dr. Daniil P. Barcianu. Afacerile școlare în archidieceșă s'au încredințat astfel unui eminent pedagog.

C O N C U R S E.

În urmarea ord. Ven. Consis. de dtul 7/19 Faur a. c. Nr. 141/11 B. se escrie concurs pentru deplinirea parochiei de cl. III-a din Chișirid, ppresbiteratul Orăzii-mari, cu termin de alegere pe 11/24 Iunie a. c.

Emolumintele sunt: 1. Casa parochială cu intravilan și supraedificate; 2. Pământ parochial arător și fânaș 32 jug. 1400□, apoi competița de pasc și pădure; 3. Competița de bir dela 120 numere câte una măsură bucate, parte grâu de pâne, parte cucuruz; 4. Stolele usuate după calcul mediu alor 5 ani din urmă. Toate aceste emoluminte la olaltă cu întregirea din partea statului, sigur dau venitul minimal pentru a parochie de cl. III-a.

Se observă, că jumătate contribuțiune erarială după pământurile parochiale o solvește comuna, eară cealaltă jumătate — alegândul preot.

Mai departe, în sensul §-lui 8 din Regulamentul pentru parochii, jumătate din venitul parochial compete veduvei preutese și orfanilor, până la 1 Faur n. 1901.

Doritorii a ocupa aceasta parochie au să-și înainteze recursele lor instruate conform dispozițiunilor din Regulamentul pentru parochii subsemnatului până la 7/20 Iunie a. c., având până la alegere a-se presentă în vre-o Duminică sau sârbătoare în biserica din Chișirid, spre a-și arătă desteritatea în cele rituale și în oratorie.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu: TOMA PACALA, m. p. protopop.